

domeniul evidenței pentru absolut toată lumea, după cum de domeniul evidenței este și influența exercitată de tezele teoretice ale Congresului al IX-lea asupra întregului nostru front cultural; cu atât mai mult cu cât, de-a lungul timpului, aceste teze au fost, la rindul lor, dezvoltate și îmbogățite și nuanțate în mod remarcabil și absolut favorabil progresului culturii noastre socialiste.

În spațiul teatrului, ca și în acela al prozei, poeziei, criticii, s-au produs, de la acest Congres, valori incontestabile, și ele sînt cunoscute.

Progresul spiritualității românești în ultimii cincisprezece ani e un fapt tulburător. Important pentru noi, acum, este să privim cu aceeași luciditate realitatea și să meditam responsabil asupra uneia dintre cele mai importante teze teoretice, care determină, astăzi, întreaga noastră viață politică și socială, și anume teza cu privire la *noua calitate*. Iată imperativul actual și în literatură și artă și el presupune voința creatorilor de a realiza, cum se cerea și la Congresul al IX-lea, opere care să intre „în patrimoniul culturii naționale și universale” și care „să rămînă”. Acest „să rămînă” mi se pare un deciderat fundamental, pentru că el certifică obligația morală a literaturii și artei de a sluji poporul prin opere de incandescentă conștiință politică și artistică, ridicate deasupra conjuncturii, ancorate în realitate prin opțiuni de conștiință, capabile să fie recunoscute drept fidele expresii ale celor mai curate convingeri ale maselor largi de constructori ai socialismului, drept mărturii cinstite ale unei atitudini intransigent revoluționare, oglinzi de cristal ale adevărului social și moral, tribune ale opiniei publice, ale libertății de gândire și spirit, ale unei înalte răspunderi față de timpul trăit, ale unui raport de egalitate cu istoria și mesajul ei umanitar. Nimeni, în afara noastră, nu va putea justifica morală noastră artistică, scrisul nostru și civismul acestui scris, nimeni, în afara noastră, nu va putea să depună mărturia conștiinței noastre în fața timpului, și nu numai ca spectatori ai epocii, dar și ca participanți la destinele ei. Congresul al IX-lea a deschis culturii această fereastră a asumării, a răspunderii.

Sînt astfel, ca slujitor al culturii socialiste, convins că numai de noi depinde ca opera noastră să fie la înălțimea idealurilor revoluției socialiste, care, la rîndul ei, este opera noastră fundamentală.

■ DUMITRU SOLOMON

Răspuns

Arta, se știe, nu se dezvoltă în întineric. Are nevoie — cum are nevoie planta de soare — de lumina spiritului, de un climat de civilizație a gîndului. În mod absolut explicabil, întinericul fascist nu numai că n-a produs valori artistice, dar le-a împrăștiat în toate vînturile pe cele existente. Și totuși, în ciuda discontinuităților, a cezurilor de tot felul, harta istorică a artei nu are zone întinse de deșert și nici abisuri descurajante, fiindcă nu numai spiritul, dar nici ființa umană nu poate viețui fără acea neliniște și acea pace neglabile pe care le dau contactul cu arta. Omul își reproduce imaginea cu aceeași înverșunare deterministă cu care își reproduce specia, astfel că arta reprezintă un factor nu numai de definire, dar și de supraviețuire a umanității.

Revoluția umanistă din țara noastră a produs, e adevărat, o discontinuitate în artă, dar o discontinuitate creatoare; pe fondul marilor valori ale trecutului, s-a constituit, nu fără greutate și nu fără erori, un sens artistic nou, în acord cu sensul revoluției sociale și politice. Trebuie să recunoaștem că în primele două decenii postbelice, învingînd nenumărate obstacole și capcane dogmatice, arta românească — am în vedere, firește, și nu în ultimul rînd, și arta dramaturgică — a creat valori autentice, serioase, citabile oricînd, tocmai fiindcă apăruse acel climat de civilizație spirituală, bun conducător de energie creatoare. Istoria literaturii dramatice naționale nu va putea ignora lucrările importante scrise în acei ani de Aurel Baranga, Lucia Demetrius, Mihail Davidoglu, Horia Lovinescu, Radu Stanca, Paul Everac, Dorel Dorian, așa cum va consemna, ca pe un fenomen de interferență fertilă, continuarea activității dramaturgice a lui Camil Petrescu, Lucian Blaga, G. Călinescu, Mircea Ștefănescu, Tudor Mușatescu. Ar fi neelegant, nedrept și neadevărat să diminueăm meritul dramaturgiei din acei ani de căutări și defrișări, rolul ei în *continuarea*, dar și în *instituirea* unei tradiții, fiind de neconceput profunzimea și diversitatea literaturii dramatice de azi fără acele piese ale primilor ani de revoluție (piese pe care unii le ocoleș discret, alții le disprețuiesc deschis), așa cum nu poate fi conceput Caragiale fără predecesorul său Alecsandri, sau ațiția alți dramaturgi, fără predecesorul lor, Caragiale.

la încredere

Dar personalitatea adultă a dramaturgiei noastre contemporane s-a definit, incontestabil, în ultimii cincisprezece ani. Congresul al IX-lea al partidului a oferit creatorilor de frumos un dar inestimabil, care se numește *încredere*. Încredere în oamenii care construiesc frumosul, încredere în destinul artei românești, în tradițiile ei, în talent, în maturitatea politică și în loialitatea artiștilor. O atmosferă de miefiență și suspiciune poate naște doar mici monștri inhibați, retracții, alunecoși, chiar dacă, din când în când, apar și exemplare fericite, care contrazic cursul general. Operelor viguroase și adevărate au nevoie de încredere, de certitudinea demnității. Dramaturgia din ultimii cincisprezece ani a beneficiat din plin de climatul de încredere instaurat de partid și de secretarul său general și s-a străduit din toate puterile să se sincronizeze cu marile ambiții umaniste ale programului comunist. Chiar dacă, într-un loc sau într-altul, s-a întîrziat omologarea valorilor, progresul scrisului dramatic s-a produs în chip substanțial și spectaculos. Astfel au apărut dramaturgi *unici*, care dau strălucire și originalitate teatrului românesc în țară și peste hotare. Cred în unicitatea dramaturgiei lui Sorescu, D. R. Popescu, Mazilu, așa cum cred în poziția solidă în literatură a unor dramaturgi ca Sütö András, Ion Băieșu, Alexandru Sever, I. D. Sirbu, Iosif Naghiu, Al. Voitin, Leonida Teodorescu, Mircea Bradu, Mircea Radu Iacoban, Romulus Gugă, Vasile Rebreanu, Radu F. Alexandru, Ovidiu Genaru, George Genoiu, Tudor Popescu, Theodor Mănescu, Mihnea Gheorghiu, Paul Anghel, Dan Tărchiță, Paul Ioachim, Gellu Naum, Doru Moțoc, Petru Vintilă, Corneliu Marcu, Titus Popovici, Ștefan Berciu, Fănuș Neagu, Nelu Ionescu, Gheorghe Vlad, Paul Cornel Chitic, Corneliu Leu, Alecu Popovici, M. N. Basarab, Eugen Lumezianu, Mircea Săndulescu, care, alături de Lovinescu, Everac, Baranga, au fost prezenți pe scene, în volume, în publicații, și care, într-o măsură mai mare sau mai mică, exprimă ampla

deschidere și remarcabila diversitate a literaturii teatrale din ultimii ani.

Profunzimea observației sociale, subtilitatea analizei psihologice, accentul moral, nota filosofică, fiorul poetic, exercițiul umorului absurd, distilarea simbolică a sensurilor, cât mai ales dezbateră politica directă și energică sînt cîteva dintre caracteristicile dramaturgiei noi, care, fie că se joacă, fie că nu se joacă, *există*. Niciodată ca acum, în epoca noului umanism, nu s-a înregistrat în teatrul românesc o atît de irezistibilă dezlănțuire de forță creatoare, niciodată nu s-a scris atît de mult și, mai ales, atît de *bine*. Sigur, a fost Caragiale, sigur, a fost Camil Petrescu, a fost Sebastian, a fost Blaga, și ne este greu să comparăm creații în plină dezvoltare cu opere constituite, dar e cert că avem acum, constituită, o *conștiință* dramaturgică, iar *media* calitativă a literaturii de teatru se află incomensurabil mai sus, chiar dacă știm — și nu vom uita vreodată — că între Caragiale și noi au lăsat urme distincte în acest domeniu al scrisului Delavrancea, Davila, Mușatescu, Kirițescu, Victor Ion Popa, G. M. Zamfirescu, Eftimiu, Iorga și atîția alții. Nu sîntem vanitoși, dar nu putem fi nici ipocriți: semnul sub care se dezvoltă dramaturgia românească este dintre cele mai fericite și nu e nevoie decît de un sporit efort organizatoric pentru ca ea să se impună în conștiința spectatorilor de aici și de aiurea, nu e nevoie decît de o barieră fermă în calea valurilor succesive de mediocritate care tind să polueze gustul publicului, fiindcă scenelor țării le trebuie idei adînci și nobile, adevăruri și pasiuni reale, imagini șocante, pe măsura talentelor autentice și devotate care le servesc.

Sînt false lamentările acelor care pretind că nu există destule piese bune și de aceea, volens-nevolens — cum zice un personaj din Ilf și Petrov — trebuie jucate piese proaste. Dați-mi toate piesele bune și ne jucate (sau expediate în vreun teatru fără public sau fără vocație) ale lui D. R. Popescu, Sorescu, Chitic, Naghiu, Leonida Teodorescu, Sever, Sirbu, Sütö, Anghel, Gellu Naum, Mihai Neagu Basarab (și cite or mai fi) și, împreună cu acelea jucate ale lui Everac, Lovinescu, Titus Popovici și ale altora, fac un repertoriu de talie europeană. Nu avem dreptul, acum, cînd ni se pretinde valoare, cînd ni se cere calitate, să mai tolerăm proasta calitate, deșeurile. Nu avem dreptul să înșelăm opinia publică. Nu

(Continuare la p. 7)

Vocația programului cultural

Teatrul din Bacău este concretizarea unui vechi vis al oamenilor de bine ce au trăit pe acest meleag. A trecut aproape un secol de la primele încercări îndrăznețe de a permanentiza aici un ansamblu și o scenă, până când visul să devină realitate. Dar năzuința nu s-a stins nici o clipă. E o continuitate care obligă. Teatrul este preocupat de vocația sa culturală, de misiunea spirituală pe care și-a asumat-o, într-un centru al țării în care factorul uman e într-o permanentă evoluție calitativă.

În cei 15 ani de nouă și puternică înflorire a culturii, teatrul băcăuan, ca toate teatrele din țară, a trăit momente revelatorii pentru potențialul său de creație. Intemeierea, aici, a unei reviste de cultură, afirmarea la Bacău a unor forțe literare, a unui grup de plasticieni, permanentizarea unei activități publicistice remarcabile — toate acestea au stimulat forțele colectivului. Alcătuirea unui repertoriu axat pe creația dramatică originală avind ca sursă de inspirație realitatea socială a atras în jurul instituției un cerc din ce în ce mai larg de dramaturgi, a stimulat interesul pentru teatrul al unor poeți și prozatori de certă valoare — ceea ce a avut drept rezultat îmbogățirea repertoriului propriu și al întregii mișcări teatrale. Scena băcăuană a devenit un loc de lansare și o tribună de afirmare a scriitorilor din această zonă a Moldovei. Această colaborare s-a concretizat prin constituirea, în anul 1973, a cenaclului de dramaturgie, primul de acest fel din țară. De aici au pornit către notorietate o seamă de titluri și un număr de autori.

Democratizarea întregii activități artistice s-a manifestat și în raporturile teatrului cu spectatorii. Întilnirile cu publicul, în întreprinderi, instituții, lăcașuri de învățămînt și în mediul rural, spectacolele urmate de discuții și numeroase alte forme de contact nemijlocit cu spectatorii ne-au ajutat să cunoaștem mai profund elementele sociale, morale, psihice care determină receptarea spectacolului. Aceasta a permis orientarea activității către valorificarea acelor pagini de dramaturgie ce pot avea ecou în sensibilitatea și inteligența spectatorului nostru.

Ne-am propus să întemeiem contactul teatrului cu publicul pe elemente de inedit; dorim să-l familiarizăm cu cele mai actuale tendințe ale dramaturgiei și ale artei spectacolului, în acord, firește, cu elanul spre calitate al întregii societăți.

De mai mulți ani, viața teatrului nostru este impulsionată de existența unui studio. Conceput ca un mijloc de a prospecta zone noi în arta spectacolului, de a încuraja și răspîndi un teatru inteligent și sensibil, studioul a cucerit pas cu pas popularitate și lauri. În spiritul vocației politice a teatrului contemporan a fost gândită și realizată cea mai recentă montare a sa, *Cuiul sau iepurii* de Dumitru Radu Popescu.

Studioul va obține în curînd, în subsolul clădirii teatrului, un spațiu propriu, adecvat comunicării directe cu publicul. Noile condiții vor spori, firesc, obligațiile pe care studioul și le-a asumat.

În fine, dar nu în ultimul rînd, situăm în același context al îndeplinirii unei vocații culturale angajate și publicația noastră trimestrială, „Caietele Teatrului Bacovia”, din care au apărut pînă în prezent 34 de numere. Personalități marcante ale teoriei și criticii teatrale, ale artei spectacolului, colaborează la acest Caiet, pe care și publicul și presa au avut ocazia să-l aprecieze.

Iată, prezentate destul de succint, citeva preocupări desprinse dintr-un program cultural de perspectivă. ■

(Continuare de la p. 5)

avem dreptul să-i lipsim pe spectatorii de azi (nu pe cei de mine, de poimîine sau din secolele viitoare, aceasta fiind treaba lor și numai a lor...) de piesele scrise pentru ei. E posibil ca dramaturgia actuală să nu fie la nivelul cerințelor epocii noastre, dar acest lucru poate fi constatat numai dacă și după ce vor fi cunoscute toate piesele bune scrise în acești ani și vor fi rîrite făcăturile, prostioarele și bilbielile. Nu cred în a-

serțiunea comodă că valoarea se impune de la sine. Într-o societate pe care o construim conștient, într-o lume în care conștiința devine material de construcție, mijloc și scop, forță energetică și măsură a existenței, valoarea trebuie impusă.

Sintem datori în fața partidului și în fața poporului să dăruim ceea ce avem mai bun, fiindcă nimic nu obligă mai mult decît încrederea.